

Frederik II og bøjlekrone

Af Anders Harck

Inden for Christian IV's tid i historien er der skrevet meget om, at der i 1624 kommer bøjler på kongens krone (Meyer, Harck). Årstallet for indførelse af bøjlekrone er meget markant, selvom der på mønter findes gengivelser af bøjlekrone inden 1624 og af åben krone efter 1624, men disse mønter ligger ret tæt på årstallet 1624.

I min samling har jeg så til min store forundring en mønt fra Frederik II med bøjlekrone (se figur 1). Der er tale om en 1-Skilling 1583 (Hede 28). Jeg har studeret skillingsmønter fra årene 1582–1585, men jeg har ikke set eksempler på andre mønter (andre årstal eller værdier), hvor der forekommer bøjlekrone. Jeg har derimod konstateret, at 1 Skilling også findes med åben krone. Der kan her være tale om mønter, hvor der over kronen er en fortsættelse af perleringen (se figur 2), som optræder på samme plads som bøjlerne i mønten med bøjlekrone, eller der kan være tale om mønter, hvor der ikke er noget på denne position (se figur 3).

Der rejser sig således et spørgsmål om, hvorvidt der blot er tale om lidt tilfældig variation. Jeg mener, at dette spørgsmål må besvares med et klart 'Nej'. Bøjlerne på mønten i Figur 1 er for det første helt glatte og for det andet viser de en klar bøjning ned mod kronen nær kronens periferi. Det markeres herved, at disse bøjler er hæftet til kronen, og de kan ikke opattes som en del af perleringen. I denne sammenhæng ville de jo udgøre et knæk i denne ring, og 'perleringen' ville pludselig være glat i det pågældende område.

Der rejser sig så et spørgsmål om, hvordan denne type med bøjlekrone skal forklares. Her er jeg uden svar, men da jeg kun har observeret en bøjlekrone på denne ene type (måske blot et enkelt stempel – jeg har ikke en desideret stempelundersøgelse af et større materiale), må der være tale om en form for fejlpræg.

En mulig forklaring kan være ansættelse af en stempel-skærer fra sydlige lande, som har været vant med, at kroner var forsynet med bøjler. Han har så blot lavet kronen efter egen forestilling med et blik på mønterne fra 1582. Til støtte for en sådan teori kan det nævnes, at 1-Skilling fra

Figur 1

Figur 2

Figur 3

Billedmæssig overlejring af figur 1 og 3.

Man ser, at løverne passer fint over hinanden og derfor må formodes at stamme fra samme punsel.

Billedmæssig overlejring af figur 2 og 3.

Man ser, at løverne ikke passer over hinanden og derfor ikke stammer fra samme punsel.

1582 i det hele taget er væsentlig anderledes, idet den har større diameter end udgaven fra 1583, og korsets ender er anderledes udformet. Korsets udformning er tilsvarende forskelligt på 2-Skilling fra henholdsvis 1582 og 1583.

Yderligere kan det nævnes, at hvis man betragter løverne på de tre viste mønter, er løverne identiske på de to mønter fra 1583, medens de er anderledes på mønten fra 1582. Igen må det siges, at jeg ikke har foretaget stempelundersøgelser, men da Aagaard i sin artikel om Frederik III 2-Skillinge nævner, at punslerne er stempelskærerens personlige værktøj, er observationen med de forskellige løver interessant.

Hvis forklaring med en ny stempelskærer er korrekt må det antages, at 1-Skillingen med bøjlekroner er den tidligste mønt fra denne nye stempelskærer. Desuden vil der også være en indikation af en nøje overvågning af møntens udseende, idet man så må formode, at stempelskæreren er blevet vist til rette, hvorefter han lydigt har lavet stempler med åben krone.

Her er det så interessant med detaljen omkring fraværet af perleringsfortsættelse over kronen på den i figur 3 viste mønt fra 1583. Stempelskæreren har ikke villet risikere, at disse fortsættelser af perleringen skulle tolkes som bøjler. Denne observation skal dog undersøges på et større materiale for at have nogen vægt i argumentationen.

Litteratur

Aagaard, Sven: Frederik III's danske 2 skillinge 1648-70. I: *Numismatisk Rapport* 48, 1996/2 side 59-107

Harck, Anders: Bøjler eller ikke bøjler på Christian IV kongekronen. I: *Numismatisk Rapport* 89 (2006) side 7-16.

Meyer, Jerry: Kronebogen - Den danske krone gennem 1000 år (2004), danskmoent.dk/meyer/kronebog2.htm

**SLÅ OP PÅ DNF'S HJEMMESIDER MED
VURDERINGSPRISER:**

møntkataloget.dk

seddelkataloget.dk